

Neveiksmīgas mācību pieredzes novēšana

Galīgais kopsavilkuma ziņojums

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

NEVEIKSMĪGAS MĀCĪBU PIEREDZES NOVĒRŠANA

Galīgais kopsavilkuma ziņojums

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra (“Aģentūra”) ir neatkarīga un pašregulējoša organizācija. Aģentūru līdzfinansē tās dalībvalstu izglītības ministrijas un Eiropas Komisija, izmantojot darbības dotāciju Eiropas Savienības (ES) Erasmus+ izglītības programmā (2014.–2020. gads).

Līdzfinansē Eiropas
Savienības programma
“Erasmus+”

Eiropas Komisijas atbalsts šīs publikācijas tapšanai nav uzskatāms par tāda satura apstiprinājumu, kas atspoguļo vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Jebkuras privātpersonas šajā dokumentā izteiktie uzskati ne vienmēr atspoguļo Aģentūras, tās dalībvalstu vai Komisijas oficiālos viedokļus.

Redaktors: Anthoula Kefallinou

Dokumentu ir atļauts citēt, sniedzot skaidru atsauci uz informācijas avotu. Uz šo ziņojumu ir jāatsaucas šādi: Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2020. *Neveiksmīgas mācību pieredzes novērsšana: galīgais kopsavilkuma ziņojums.* (A. Kefallinou, red.). Odense, Dānija

Lai nodrošinātu plašāku pieejamību, šis ziņojums ir izlasāms elektroniskā formātā 25 valodās Aģentūras tīmekļa vietnē: www.european-agency.org

Šis ir angļu valodas oriģinālteksta tulkojums. Ja radušās šaubas par tulkojumā esošās informācijas precizitāti, lūdzu, skatiet oriģināltekstu angļu valodā.

ISBN: 978-87-7110-895-8 (elektroniskā versija)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2020

Sekretariāts
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tālr.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Birojs Briselē
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tālr.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

SATURS

IEVADS	5
PROJEKTA KONCEPTUĀLAIS IETVARŠ	6
Neveiksmīgas mācību pieredzes definīcija	6
Sistēmiska pieeja, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi	7
KONSTATĒJUMI ZINĀTNISKAJĀ LITERATŪRĀ	10
KONSTATĒJUMI POLITIKU LITERATŪRĀ	13
GALVENĀ RĪCĪBPOLITIKA NEVEIKSMĪGAS MĀCĪBU PIEREDZES NOVĒRŠANAI	15
PROJEKTA IZNĀKUMI	17
ATSAUCES	18

IEVADS

Skolu kapacitātes veidošana un neveiksmīgas mācību pieredzes apkarošana ir būtiska iekļaujošas izglītības sistēmām. Pēdējos gados Eiropas Speciālās un iekļaujošas izglītības aģentūras (“Aģentūra”) dalībvalstis par prioritāti ir izvirzījušas neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanas jautājumu. 2015. gada valsts pētījumā Aģentūras pārstāvju padomes locekļi pieprasīja projektu, kurā galvenā uzmanība bija pievērsta neveiksmīgai mācību pieredzei un iekļaušanai. Reaģējot uz to, Aģentūra izveidoja tematisku projektu **Neveiksmīgas mācību pieredzes novēršana: iekļaujošas izglītības politikas potenciāla izpēte sistēmā un individuālajos līmeņos (PSF)**. Šis projekts balstījās uz esošās Aģentūras darbu saistībā ar jautājumiem, kas saistīti ar neveiksmīgu mācību pieredzi.

Šajā PSF projektā ir sniegts visaptverošs pārskats par pieejamo politiku un izpētes literatūru, kas saistīta ar neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanu. Tās mērķis ir uzsvērt iekļaujošas politikas sistēmas iezīmes, kas var palīdzēt novērst neveiksmīgu mācību pieredzi un uzlabot skolu sistēmu spēju apmierināt daudzveidīgas izglītojamo vajadzības.

Projekta aktivitātes notika no 2018. līdz 2019. gadam. Projektā tika pārbaudīts, vai iekļaujošas izglītības politika var novērst neveiksmīgu mācību pieredzi — gan attiecībā uz indivīdiem, gan attiecībā uz vispārējo sistēmu. Projekta aktivitāšu pamatā bija šādi galvenie projekta jautājumi:

1. Ko izpētes literatūra saka par saikni starp neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanu un iekļaujošām izglītības sistēmām?
2. Kā Aģentūras dalībvalstu iekļaujošas izglītības politika izprot un risina neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanu saistībā ar visas sistēmas jautājumiem un atsevišķiem izglītojamajiem?
3. Kādi iekļaujoši politikas elementi un sistēmas šķiet nepieciešami, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi?

Lai risinātu šos jautājumus, projekta grupa veica dokumentu izpēti kopā ar divām paralēlām darbības jomām. Pirmajā daļā tika pārskatīta un analizēta Eiropas un starptautiskā zinātniskā literatūra par neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanu saistībā ar iekļaujošu izglītību. Otrajā daļā tika analizēta Eiropas un starptautiskās politikas literatūra. Tajā izskatīta arī spēkā esošā valsts politikas īstenošana, kas paredzēta neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanai. Tika arī vākta informācija no Aģentūras dalībvalstīm, izmantojot projektu valstu pētījumu, lai noteiktu šo valstu politikas pieejas saistībā ar neveiksmīgu mācību pieredzi. Četrpadsmit valstis sniedza ziņojumus analīzei: Apvienotā Karaliste (Skotija), Apvienotā Karaliste (Ziemeļīrija), Čehija, Grieķija, Igaunija, Islande, Īrija, Latvija, Malta, Serbija, Slovākija, Somija, Vācija un Zviedrija.

Projektā galvenā uzmanība tika pievērsta posmam no pamatzglītības līdz vidējās izglītības otrā posma beigām, t.i., **starptautiskās standartizētās izglītības klasifikācijas 1.–3.** līmenim. Projekta iznākumu galvenā mērķgrupa ir iekļaujošās izglītības politikas veidotāji valsts, reģionālajā un vietējā līmenī.

PROJEKTA KONCEPTUĀLAIS IETVARIS

Neveiksmīgas mācību pieredzes definīcija

Tā kā neveiksmīga mācību pieredze ir sarežģīts jautājums, ir svarīgi precizēt un definēt terminu projekta kontekstā.

Saskaņā ar **PSF literatūras pārskatu** (Eiropas Aģentūra, 2019a) izpēte par neveiksmīgu mācību pieredzi koncentrējās uz divām galvenajām perspektīvām: individuālo perspektīvu (kā indivīdi var kļūt nesekmīgi skolu sistēmā) un organizatorisko perspektīvu (kā skolas sistēma var būt neveiksmīga attiecībā pret atsevišķiem izglītojamajiem).

Politikas literatūrā bieži tiek pieminēta organizatoriskās perspektīvas nozīme, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi. Tomēr ne tikai starptautiskajos un Eiropas politikas dokumentos ir aplūkota priekšlaicīga mācību pamešana (sk. Eiropas Aģentūra, 2016; 2017a; Eiropas Komisija, 2015) vai skolu efektivitāte un uzlabojumi (skatīt Eiropas Komisija, 2017. gads).

Ņemot vērā iepriekš minēto, PSF projektā neveiksmīga mācību pieredze ir definēta šādi:

Neveiksmīga mācību pieredze rodas, ja sistēma nenodrošina taisnīgus un iekļaujošus izglītības pakalpojumus, kas veicina veiksmīgu mācīšanās, iesaistīšanos, plašāku līdzdalību kopienā un pāreju uz stabilu pieaugušo dzīvi (Eiropas Aģentūra, 2019b, 22. lpp.).

Tādējādi neveiksmīgas mācību pieredzes novēršana ir saistīta ar iekļaujošas sistēmas izveidi, kurā visi izglītojamie, tostarp tie, kuriem draud risks kļūt nesekmīgiem un kuri ir vismazāk aizsargāti pret atstumtību, saņem kvalitatīvu izglītību. Tā rezultātā ir vērojami lielāki sasniegumi un veiksmīga obligātās izglītības pabeigšana. Tas attiecas arī uz skolu organizāciju, kuras mērķis ir novērst netaisnību, lai nodrošinātu plašāku kopienas līdzdalību un pāreju uz stabilu pieaugušo dzīvi (Eiropas Aģentūra, 2019b).

Sistēmiska pieeja, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi

Projekta konceptuālais ietvars uzsvēr sistēmas perspektīvu un atbalsta **cilvēktiesību pieeju**. Ņemot to vērā, izglītības sistēmām būtu jādod iespēja skolām atbalstīt tiesības uz kvalitatīvu izglītību visiem izglītojamajiem.

Tas ietver:

... pāreju no koncentrēšanās uz individuālu atbalstu un kompensējošām pieejām (t. i., pamatojoties uz medicīnisku diagnozi vai iezīmēm) uz vairāk profilaktiskiem pasākumiem un preventīvām mācīšanas un mācīšanās formām (Eiropas Aģentūra, 2017b, 19. lpp.).

Šīs pieejas mērķis ir apmierināt visu izglītojamo vajadzības. Tās mērķis ir noteikt un pārvarēt institucionālos šķēršļus visos līmeņos, kas varētu izraisīt neveiksmīgu mācību pieredzi, veicinot sistēmu, kas nodrošina gan objektivitāti, gan izcilību.

Iekļaujošas izglītības sistēmas visefektīvāk atbalsta rīcībpolitikas, kurās tiek uzsvērta profilakse, nevis iejaukšanās un kompensācija. PSF projektā atzīts, ka kompensējošie pasākumi dažiem izglītojamajiem var būt nepieciešami, tāpēc valstis tos parasti izmanto. Tomēr kompensējošām rīcībpolitikām un pasākumiem vajadzētu būt pēdējam līdzeklim. Valstīm būtu jāpiešķir prioritāte profilaktiskajām pieejām.

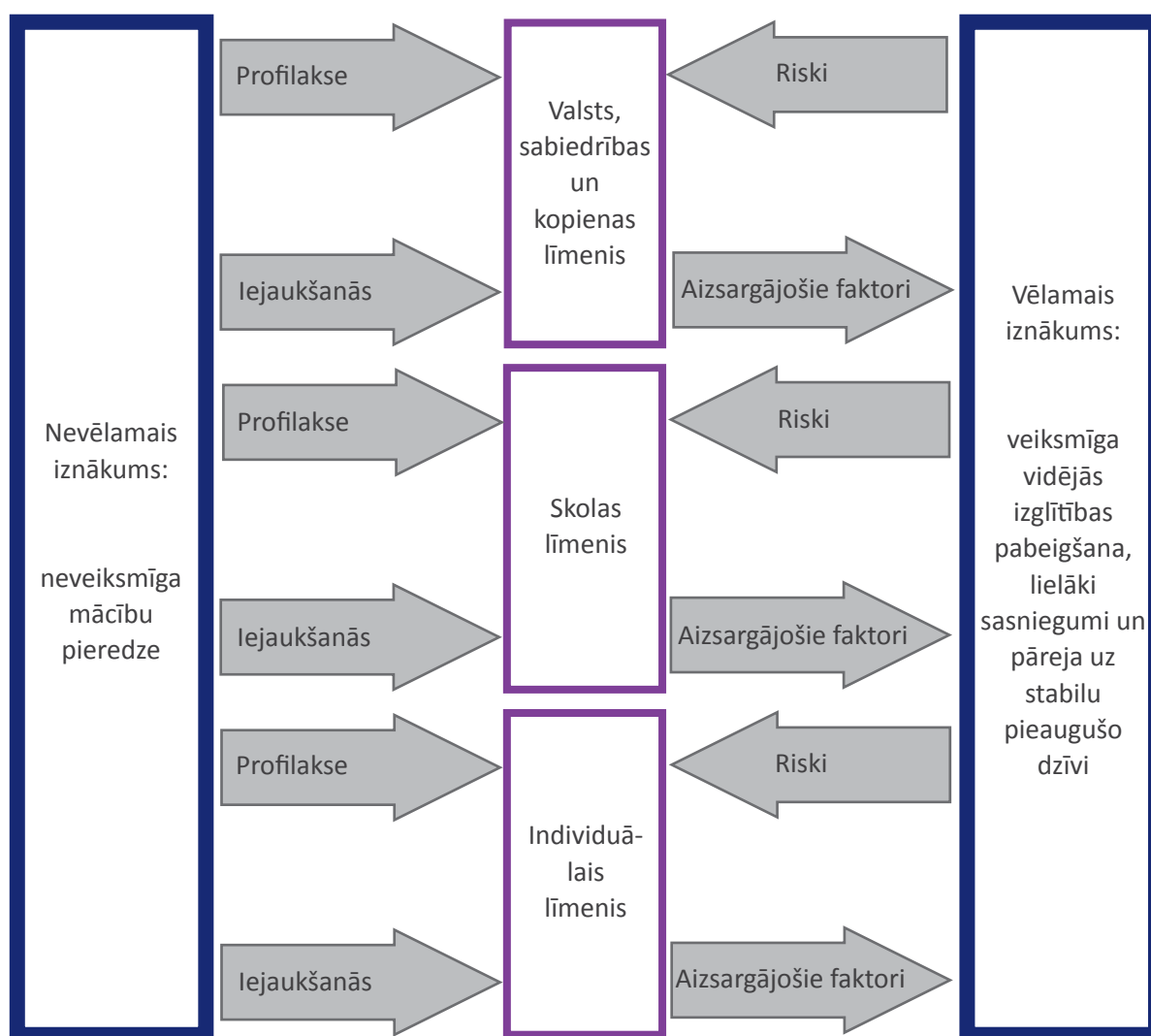
Neveiksmīgu mācību pieredzi varētu novērst, apvienojot valsts/reģionālo un vietējo politiku, skolu organizāciju un izpratni un reaģējot uz individuāliem apstākļiem. PSF literatūras pārskatā ir izklāstīts konceptuāls modelis, kā novērst neveiksmīgu mācību pieredzi, kas ietver šos elementus, pamatojoties uz iepriekšējo Aģentūras darbu saistībā ar priekšlaicīgu mācību pamešanu (Eiropas Aģentūra, 2016; 2017a). Saskaņā ar šo modeli **izglītojamā dzīvē ir daudz izaicinājumu (riski un aizsargājošie faktori) un ārējo spēku, kurus var ietekmēt politikas veidotāji un dažādi izglītības speciālisti (profilaktiskās stratēģijas un iejaukšanās).**

Modelis ilustrē, kā dažādi spēki tuvina izglītojamo vēlamajam iznākamam (vidējās izglītības sekmīga pabeigšana, sekmju uzlabošana un pāreja uz stabilu pieaugušo dzīvi) un nevēlamajam iznākamam (neveiksmīga mācību pieredze) vai attālina no tā. Šie spēki darbojas sabiedrībā, skolā un individuāli (Eiropas Aģentūra, 2019a). Šajā modelī svarīga ir ekosistēma, kurā darbojas šie spēki (Bronfenbrenner, 2005).

PSF projektā uzsvēta šīs ekosistēmas perspektīva, lai tālāk izpētītu sistēmas līmeņa pieejas attiecībā uz neveiksmīgu mācību pieredzi. Tajā aplūkota neveiksmīgas mācību pieredzes novēršana **iekļaujošas izglītības modeļa ekosistēmas kontekstā**. Tās pamatā ir un tiek paplašināts Aģentūras nesens darbs, piemēram, **iekļaujoša pirmsskolas izglītība, visu izglītojamo sasniegumu paaugstināšana iekļaujošā izglītībā un atbalsts iekļaujošai skolu vadībai**. Šīs ekosistēmas sistēmas mērķis ir palīdzēt izglītības lēmumu pieņēmējiem noteikt galvenās vietējās, reģionālās un/vai valsts pārskatīšanas jomas.

1. attēls. Kombinēts ekosistēmas un ietekmējošo jomu analīzes modelis tiem faktoriem, kas ietekmē neveiksmīgu mācību pieredzi (pielāgots no Eiropas Aģentūras, 2017a)

Ekosistēmas modeli veido šādas savstarpēji saistītas sistēmas:

- **Mikrosistēma** ietver procesus skolā un izglītojamo mijiedarbību ar vienaudžiem un pieaugušajiem. Saistībā ar šo projektu mikrosistēmā tiek apsvērtas visas skolas pieejas un uz izglītojamajiem vērsta prakse, kas var uzlabot skolu apmeklētību un iesaistīšanos.
- **Mezosistēma** atspoguļo starpsavienojumus mikrosistēmā, kas ietekmē skolu struktūras un sistēmas. Šajā projektā mezosistēma ietver mijiedarbību skolas līmenī, kas var palīdzēt risināt neveiksmīgas mācību pieredzes jautājumus.
- **Eksosistēma** aptver kopienas kontekstu, kas var ietekmēt citus līmeņus. Šajā projektā eksosistēma koncentrējas uz vietējās kopienas pasākumiem, kas var palīdzēt novērst neveiksmīgu mācību pieredzi.
- **Makrosistēma** pārstāv plašāku sociālo, kultūras un tiesisko kontekstu, kas aptver visas pārējās sistēmas. Šā projekta kontekstā makrosistēma ietver valsts/reģionālās darbības, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi un veicinātu iekļautību.

Dažādās sistēmas sastāvdaļas un to savstarpējās attiecības ietekmē skolu spēju pieņemt un iekļaut visus izglītojamos. Ja skolu sistēma nespēj nodrošināt taisnīgas iespējas ikvienam izglītojamam veiksmīgi pabeigt skolu, kas sagatavota pieaugušo dzīvei, tad šī sistēma piedzīvo “neveiksmi”.

Ekosistēmas modelis uzsvēr sistēmas līmeņu savstarpējo saistību un savstarpējo atkarību. Tādējādi, cenšoties mainīt vienu sistēmas elementu, ir jāņem vērā ietekme uz citiem elementiem (Eiropas Aģentūra, 2019a).

Modelis identificē gan iekšējos, gan ārējos faktorus attiecībā uz indivīdu. Tāpēc tiek attālināts nodalošais jautājums par to, vai mācīšanās un iekļaujošie rezultāti ir atkarīgi no indivīda vai konteksta. Katrs faktors vienmēr atrodas saistībā ar izglītojamā izglītības ekosistēmu. Tādējādi, liekot izglītojamo centrā, ekosistēmas modelis atbalsta cilvēktiesību pieeju (sk. turpat).

KONSTATĒJUMI ZINĀTNISKAJĀ LITERATŪRĀ

Projekta **pirmajā daļā** pārskatīta un analizēta Eiropas un starptautiskā zinātniskā literatūra par neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanu saistībā ar iekļaujošo izglītību. Šis **PSF literatūras pārskats** iepazīstina ar pētījumiem, kuros izmantota virkne metodoloģiju, lai izprastu un identificētu neveiksmīgas mācību pieredzes risinājumus. Neveiksmīgas mācību pieredzes definīcijās literatūrā uzmanība pievērsta individuāliem izglītojamiem, nevis skolu darbības uzlabojumiem. Šīs definīcijas attiecas uz trim galvenajām tēmām:

- Priekšlaicīga mācību pamešana
- Vājas sekmes
- Nespēja pilnvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē vai nepietiekama labklājība pieaugušo kārtā (Eiropas Aģentūra, 2019a).

Literatūra ilustrē faktoru sarežģītību, kas var būt par iemeslu neveiksmīgai mācību pieredzei. Tajā arī izklāstīti pasākumi, kas varētu tikt veikti, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi katrā ekosistēmas līmenī. Katru tēmu raksturo risku kopums, aizsargājošie faktori, preventīvas stratēģijas un iejaukšanās pasākumi. Šie spēki tuvina indivīdu starp panākumiem izglītībā un neveiksmīgu mācību pieredzi un attālina no tā.

Ar neveiksmīgu un veiksmīgu mācību pieredzi saistītie spēki darbojas sabiedrības līmenī, izmantojot valsts politiku un vietējo kontekstu. Tie darbojas skolas līmenī, izmantojot skolu organizācijas struktūru, un elastīgi atsaucas individuāliem izglītojamajiem. Tie darbojas arī ģimenes un individuālā līmenī, ietverot ārējos personiskos faktorus (piemēram, motivācijas, fiziskos, sensoriskos, ģenētiskos, kognitīvos un lingvistiskos faktorus) un

iekšējos personiskos faktoros (piemēram, ģimenes vajadzības, pieejamo atbalstu, sociālās prasmes un iespējas).

Var izmantot dažādas pieejas, lai samazinātu riskus un novērstu problēmu rašanos, kā arī lai mainītu vai samazinātu neveiksmīgas mācību pieredzes iespējamību. Literatūra piedāvā tālāk norādītās darbības jomas katrā sistēmas līmenī.

Valsts, sabiedrības un kopienas līmenī (makrosistēma un eksosistēma) ir nepieciešams:

- risināt sociālo nevienlīdzību;
- veicināt taisnīgumu;
- risināt nabadzības problēmu;
- uzlabot izglītojamo un skolotāju piekļuvi garīgās veselības pakalpojumiem un terapeitiskas iejaukšanās pasākumiem;
- palielināt uz kopienu balstītu atbalsta dienestu pieejamību;
- izstrādāt narkotiku un alkohola intervences programmas, kas palīdz arī ģimenēm.

Tāpēc valsts, reģionālā un pasaules politika, kas ietekmē veselības aprūpi, nodarbinātību, sadzīves apstākļus un sociālo labklājību, ir svarīga šai diskusijai.

Skolu līmenī (mezosistēma un mikrosistēma) var būt ievērojami šķēršļi mācībām un līdzdalībai. Skolām jāradā vide, kurā izglītojamie jūtas droši un novērtēti un kurā vecāki iesaistās. Kopumā pētījumi liecina, ka vecāku un ģimenes ietekmei nepietiek ar kopīgām darbībām vien. Skolām vajadzētu apsvērt veidus, kā dot iespēju vecākiem iesaistīties bērnu izglītošanā, attīstīt pakalpojumus, lai uzlabotu vecāku prasmes, pievērsties paaudžu izmaiņām imigrantu populācijā, kas varētu ietekmēt motivāciju un iesaistīšanos, un palīdzēt atstumtām ģimenēm.

Skolas un skolotāji var arī rīkoties, lai atbalstītu bez vecākiem palikušos izglītojamos, rādītu izglītojamiem dažādas karjeras lomas un tā veicinātu centienus, kā arī uzturētu skolu ēku kvalitāti. Literatūrā ir uzsvērti skolotāju un izglītojamo attiecību nozīme, skolotāju pozitīvā attieksme pret izglītojamajiem, izvairīšanās no kaunināšanas kā mācīšanas stratēģijas un godīgas disciplinārās politikas izmantošanas. Zinātniskā literatūra arī ierosina stratēģijas izglītojamo progresu uzraudzībai. Ja runa ir par izglītojamo motivācijas nodrošināšanu, skolotājiem ir svarīgi veicināt izglītojamo izaugsmes domāšanu un saprast, ka individuāliem apstākļiem var būt nepieciešams papildu atbalsts.

Individuālajā līmenī (mikrosistēmā) ir daudz nianšu, ko apsvērt. Izglītojamajiem var būt speciālas izglītības vajadzības vai funkcionāli traucējumi, zems iesaistīšanās līmenis mācību procesā, zemas prasības un zems pašefektivitātes līmenis. Viņi var uzskatīt, ka skolai ir

maza saistība ar viņu dzīvi. Īpašas individuālas problēmas var būt arī vecāku nāve, riskanta uzvedība (piemēram, narkotiku vai alkohola lietošana), veselības aprūpes sistēmas vai aprūpes sistēmas vēsture un pusaudžu grūtniecība.

Skolas un kopienas var palīdzēt mazināt grūtības:

- veicinot sadarbību starp ārējām aģentūrām un skolām un tādu pakalpojumu izstrādi kā bērnu aprūpes iestādes skolās, sarunu terapija, konsultācijas un garīgā aprūpe;
- koncentrējoties uz zināšanu novērtēšanu, kas ir balstīta uz kompetencēm un mūsdienu prasībām;
- izstrādājot mācību programmas, kas atbilst izglītojamo interesēm, centieniem un vajadzībām, īpašu uzmanību pievēršot mācību prasmēm un neatkarīgām mācīšanās iespējām;
- atbalstot izglītojamo motivāciju, iesaistot vietējo sabiedrību un attīstot individuālo noturību;
- stiprinot individualizētu pieeju, jo īpaši izglītojamajiem ar speciālajām izglītības vajadzībām;
- agrīni pievēršoties izglītojamajiem, kuru sekmes pasliktinās, un vajadzības gadījumā sniedzot atbalstu;
- izvairoties no izglītojamo atstāšanas uz otru gadu.

Visbeidzot — ir regulāri jāpārskata, cik efektīvas ir stratēģijas, kas saistītas ar neveiksmīgas mācību pieredzes mazināšanu. Profilaksei būtu jāizslēdz nepieciešamība veikt kompensējošus pasākumus. Tomēr turpmāka iejaukšanās var attiekties uz jebkādam neparedzētām problēmām.

Kopumā zinātniskā literatūra liecina, ka izglītības sistēmas var organizēt, lai efektīvi apmierinātu dažādās izglītojamo vajadzības un novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi. PSF literatūras pārskatā norādīts uz **plašam lietotāju lokam paredzētiem pakalpojumiem**, lai palīdzētu palielināt iekļautību un veicinātu visu izglītojamo panākumus (Eiropas Aģentūra, 2019a).

KONSTATĒJUMI POLITIKU LITERATŪRĀ

Otrajā projekta pasākumu daļā tika analizēta esošā valsts politikas īstenošana, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi. Politikas pārskats liecina, ka Eiropas valstis arvien vairāk apņemas attīstīt taisnīgākas un iekļaujošākas izglītības sistēmas. Tomēr pastāv ievērojamas **starptautiskas bažas par zemu sekmju līmeni konkrētās izglītojamo grupās**. Pastāv arī bažas attiecībā uz plašāku skatījumu par neveiksmīgu mācību pieredzi no sistēmiskā viedokļa.

Izglītības sistēmas ir izstrādājušas dažādus politikas risinājumus, lai apmierinātu dažādās izglītojamo vajadzības, uzlabotu mācību rezultātus un novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi. PSF projekta kopsavilkuma ziņojumā analizēta attiecīgā politika un pasākumi izglītības sistēmās 14 valstīs, kas piedalījās PSF projekta valstu pētījumā (Eiropas Aģentūra, 2019b).

Analīze parādīja, ka valsts politikas tieši neizmanto terminu “neveiksmīga mācību pieredze” un tā nozīme tiek netieši izteikta. Tā vietā, lai saistītu neveiksmīgu mācību pieredzi ar atsevišķām personām, dažas valstis sniedz ieskatu par to, **kā no pozitīvas sistēmas viedokļa varētu saprast progresu, kas panākts, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi, veicinot skolu panākumus.**

Analīze arī parādīja, ka gandrīz visas valstis ir izstrādājušas atbilstošus politikas satvarus. Tomēr politiku mērķi ir ļoti atšķirīgi. Dažas valstis uzsver mērķtiecīgus pasākumus, kas vērsti uz indivīdu. Citas norāda uz visaptverošiem pasākumiem, kas paredzēti skolu vai visai izglītības sistēmai.

Lai gan ir dažādas definīcijas un pieejas attiecībā uz neveiksmīgu mācību pieredzi, valstu politiku kopīgie modeļi ietver:

- iesaistīšanās palielināšanu un priekšlaicīgas mācību pamešanas samazināšanu;
- pievēršanos nesekmības problēmai;
- visas skolas attīstības pieeju mācīšanas un mācīšanās veicināšanai.

Galvenās politikas prioritātes, ko valstis norāda, ietver “riskam pakļauto” izglītojamo apzināšanu un atbalstīšanu, zināšanu uzlabošanu konkrētās jomās, zināšanu plašas likvidēšanu un izglītības programmas, novērtēšanas un pedagoģijas materiālu izstrādi.

Projekta valstu pētījuma informācija arī sniedza izpratni par galvenajiem izaicinājumiem, ar kuriem saskaras valstis, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi. Šie izaicinājumi ir:

- efektīvi īstenot iekļaujošas izglītības politiku;
- stiprināt skolotāju kapacitāti;
- uzlabot atbalsta kvalitāti;
- izstrādāt efektīvākus vadības, finansējuma un uzraudzības mehānismus.

Kopumā politikas pārskatā norādīts, ka ir jāiekļauj vairākas dimensijas un līdzsvarota pieeja, lai risinātu ar neveiksmīgu mācību pieredzi saistītos jautājumus. Apstiprinot valstu pieejas, projekta konstatējumi liecina, ka tā vietā, lai atrastu kompensācijas mehānismus saistībā ar sliktām sekmēm, iekļaujošai sistēmai būtu jāpalielina skolas kapacitāte un jāuzlabo visu izglītojamo sekmes. **Lai sasniegtu šo mērķi, valsts politikai, pasākumiem un stratēģijām ir jāveido sistēmiska visas skolas līmeņa pieeja. Vienlaikus tai ir jābūt skolēncentrētai, pievēršot uzmanību riskam pakļautām personām.**

GALVENĀ RĪCĪBPOLITIKA NEVEIKSMĪGAS MĀCĪBU PIEREDZES NOVĒRŠANAI

Apvienojot pētniecības un politikas pārskatu rezultātus, PSF projektā ir noteikti iekļaujoši politikas elementi, kas var nodrošināt, ka skolas kļūst objektīvākas. Projektā izmantots ekosistēmas modelis, lai ierosinātu visaptverošu politikas sistēmu neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanai. Tas ietver vairākas iekļaujošas politikas darbības, kas var palīdzēt valstīm panākt progresu neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanā.

Galvenās rīcībpolitikas tiek organizētas četros ekosistēmas līmeņos: valsts/reģionālajā, kopienas, skolas un individuālajā līmenī.

Rīcībpolitika valsts/reģionālajā līmenī (makrosistēma) ietver:

- sociālās nevienlīdzības mazināšanu, taisnīguma veicināšanu un nabadzības apkarošanu;
- starpnozaru sadarbības atbalstu starp izglītības, veselības, sociālās aprūpes, mājokļu un darba ministrijām;
- skolu pieejamības un apmeklētības uzlabošanu.

Rīcībpolitikas pasākumi kopienas līmenī (eksosistēma un mezosistēma) ietver:

- piekļuves uzlabošanu kopienas atbalsta pakalpojumiem un to pieejamībai;
- sadarbības veicināšanu starp ārējām aģentūrām/dienestiem un skolām;
- jēgpilnu sadarbību ar ģimenēm.

Rīcībpolitikas pasākumi skolu līmenī (mezosistēma un mikrosistēma) ietver:

- iekļaujošas izglītības iestādes vadības izveidi;
- izglītības programmu, vērtēšanas un pedagoģijas paplašināšanu;
- karjeras atbalsta un elastīgu karjeras iespēju nodrošināšanu;
- izglītojamo veselības un labklājības atbalstu.

Rīcībpolitikas pasākumi individuālā līmenī (mikrosistēma) ietver:

- individualizētu pieeju stiprināšanu;
- iespējami agrīnu pievēršanos vāju sekmju problēmai;
- izvairīšanos no atstāšanas uz otru gadu.

Šī sistēma neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanai ietver un papildina Eiropas Savienības un starptautiskās sistēmas visu izglītojamo izglītības kvalitātes uzlabošanai. Tā var kalpot kā sākumpunkts valsts/reģionālajām un vietējām sarunām par to, kā izglītības politika var palīdzēt novērst neveiksmīgu mācību pieredzi. Katru politikas jomu var uzskatīt par **potenciālu valsts rīcības mērķi**. Tāpēc šī sistēma var būt pamats politikas jomu pārvēršanai indikatoros un/vai to iekļaušanai valsts standartos, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi.

Visbeidzot, valstis var izmantot šo sistēmu kā **atsauci progresu uzraudzībai, pievēršoties neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanu**. Tā var veicināt mācīšanos no vienaudžiem un zināšanu apmaiņu par to, kā atspoguļot šīs politikas jomas, (atkārtoti) piešķirt finanšu resursus un attīstīt sinerģiju starp vietējām un sistēmas ieinteresētajām pusēm.

Kopumā šis PSF projekts ir sniedzis pierādījumus, kas liecina, ka kvalitatīvas iekļaujošas izglītības sistēmas var organizēt, lai efektīvi apmierinātu daudzveidīgas izglītojamo vajadzības un novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi. Visaptveroša politika, kas vērsta uz taisnīgumu un iekļaušanu, var uzlabot izglītības sistēmu vispārējo efektivitāti un

individuālo izglītojamo sekmes. Vienkārši sakot, izglītības sistēmas iekļaušanas palielināšana var nodrošināt panākumus visiem izglītojamajiem.

PROJEKTA IZNĀKUMI

Divi projekta darbības virzieni ir radījuši četrus savstarpēji saistītus projekta iznākumus.

PSF literatūras pārskats (Eiropas Aģentūra, 2019a) radās no projekta pasākumu pirmās daļas. Tajā sniegts pārskats par Eiropas un starptautiskajiem pētījumiem par to, kā novērst neveiksmīgu mācību pieredzi saistībā ar iekļaujošu izglītību. Pārskatā ir arī identificētas pamatkonceptijas un tēmas, kas ir pamatā politikai un praksei, lai novērstu neveiksmīgu mācību pieredzi. Tā secinājumi informēja un papildināja projekta otro daļu un projekta kopsavilkuma ziņojuma izstrādi.

Tematiskajā **analīzē par informāciju par valstīm** ir apkopota politikas informācija, ko sniegušas 14 valstis, kuras piedalījās projekta valstu pētījumā. Analīze tiek pasniegta tematisko tabulu veidā, kas arī informēja par projekta kopsavilkuma ziņojumu. Šis iznākums papildina citus informācijas avotus, kas raksturo valstu izglītības un apmācības sistēmas, piemēram, Aģentūras **valsts politikas pārskata un analīzes** darbu un Aģentūras auditus **Maltā** un **Islandē**.

Šajā **PSF projekta kopsavilkuma ziņojumā** (Eiropas Aģentūra, 2019b) ir apkopota informācija no diviem projekta darbības virzieniem un izklāstīti visaptverošie projekta secinājumi. Tas ietver informāciju par starptautisko un Eiropas politikas kontekstu, literatūras pārskata atzinumus un valstu informācijas analīzes rezultātus. Pārskatā sniegts ieskats par neveiksmīgas mācību pieredzes problēmu, analizējot galvenās politikas jomas un pasākumus, ko veicina valsts izglītības iestādes. Visbeidzot, tajā ir uzsvērtas iekļaujošas politikas sistēmas iezīmes, kas ļauj gūt panākumus neveiksmīgas mācību pieredzes novēršanā.

Šajā **PSF galīgajā kopsavilkuma ziņojumā** apkopotī galvenie projekta secinājumi.

Šie projekta iznākumi ir pieejami **PSF projekta tīmekļa vietnē** (www.european-agency.org/projects/PSF).

ATSAUCES

Bronfenbrenner, U., 2005. 'The Bioecological Theory of Human Development' [Cilvēces attīstības bioekoloģiskā teorija], šeit U. Bronfenbrenner (red.), *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development [Cilvēcisku būtņu cilvēciskošana: bioekoloģiskās perspektīvas cilvēces attīstībā]*. Thousand Oaks, CA: Sage

Eiropas Komisija, 2015. gads. *Izglītība un apmācība 2020. Skolu politika: Visas skolas pieeja priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai*. ec.europa.eu/assets/eac/education/experts-groups/2014-2015/school/early-leaving-policy_lv.pdf (pēdējoreiz piekļūts 2019. gada oktobrī)

Eiropas Komisija, 2017. gads. *Skolu attīstība un izcila mācīšana – lielisks pamats dzīvei*. Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. COM/2017/0248 final. eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1496304694958&uri=COM:2017:248:FIN (pēdējoreiz piekļūts 2019. gada aprīlī)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2016. gads. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: A Review of the Research Evidence Focusing on Europe [Priekšlaicīga izglītības pamešana un izglītojamie ar funkcionāliem traucējumiem un/vai speciālām izglītības vajadzībām: pārskats par pētījumiem, kas vērsti uz Eiropu]*. (A. Dyson un G. Squires, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/resources/publications/early-school-leaving-and-learners-disabilities-andor-special-educational-0 (pēdējoreiz piekļūts 2019. gada novembrī)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2017a. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: To what extent is research reflected in European Union policies? [Priekšlaicīga izglītības pamešana un izglītojamie ar funkcionāliem traucējumiem un/vai speciālām izglītības vajadzībām: cik lielā mērā izpēte ir atspoguļota Eiropas Savienības politikā?]*. (G. Squires un A. Dyson, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/resources/publications/early-school-leaving-and-learners-disabilities-andor-special-educational (pēdējoreiz piekļūts 2019. gada novembrī)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2017b. *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice [Visu izglītojamo sasniegumu paaugstināšana iekļaujošā izglītībā: Eiropas politikā un praksē gūtās mācības]*. (A. Kefallinou un V.J. Donnelly, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview (pēdējoreiz piekļūts 2019. gada novembrī)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2019a. *Preventing School Failure: A Review of the Literature [Neveiksmīgas mācību pieredzes novēršana: literatūras pārskats]*. (G. Squires un A. Kefallinou, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/resources/publications/preventing-school-failure-literature-review (pēdējoreiz piekļūts 2020. gada februārī)

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2019b. *Preventing School Failure: Examining the Potential of Inclusive Education Policies at System and Individual Levels [Neveiksmīgas mācību pieredzes novēršana: iekļaujošas izglītības politikas potenciāla izpēte sistēmā un individuālajos līmeņos]*. (A. Kefallinou, red.). Odense, Dānija. www.european-agency.org/resources/publications/preventing-school-failure-synthesis-report (pēdējoreiz piekļūts 2020. gada februārī)

Sekretariāts:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tālrs.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Birojs Briselē:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tālrs.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org